

deel 2

themabeleid

Voor een inhoudelijke benadering van het milieubeleid vormen de zogenaamde milieuthema's het aangewezen analysekader. De thema's maken deel uit van de milieuverstoringsketen waarbij milieuproblemen worden ontleed van oorzaak (drijvende krachten en milieudruk) tot gevolg (invloed van de milieusituatie op de mens, de economie en de natuur) en vervolgens aanleiding geven tot een beleidsmatige en maatschappelijke reactie (respons). Bovendien bieden zij een goede basis om met het oog op gebieden, doelgroepen en instrumenten, doorsneden te maken van de milieuproblematiek.

Het Vlaamse milieubeleid voor de planperiode 2003-2007 wordt opgebouwd vanuit twaalf milieuthema's. Achtereenvolgens komen aan bod: 'Verdunning van de ozonlaag' (1), 'Verandering van klimaat door het broeikas-effect' (2), 'Verontreiniging door fotochemische stoffen' (3), 'Verzuring' (4), 'Vermesting' (5), 'Verspreiding van milieugevaarlijke stoffen' (6), 'Verontreiniging en aantasting van de bodem' (7), 'Verontreiniging door afvalstoffen' (8), 'Verstoring van watersystemen' (9), 'Hinder' (10), 'Versnippering' (11) en 'Verlies aan biodiversiteit' (12). Telkens worden de milieuproblemen beschreven die onder het thema vallen. Aandacht gaat daarbij steeds naar oorzaken en veroorzakers. Vanuit een analyse van het gevoerde beleid wordt een set van doelstellingen (met indicator) gepresenteerd en de daartoe vereiste maatregelen en instrumenten. In sommige thema's wordt het geheel afgesloten met één of meerdere projecten.

4. Verzuring

4.1. Afbakening

Verzuring staat voor de gezamenlijke effecten van zwavel- en stikstofhoudende verbindingen die via de atmosfeer worden aangevoerd en waaruit zuren (zwavelzuur en salpeterzuur) gevormd kunnen worden. Deze verbindingen zijn afkomstig van de uitstoot van de gasen zwaveldioxide (SO₂), stikstofoxiden (NO en NO₂, samen NO_x) en ammoniak (NH₃).

NO_x-emissies dragen niet alleen bij tot verzuring, maar spelen ook een belangrijke rol bij de vorming van troposferisch ozon. In dit thema bespreken we reductiemaatregelen

voor NO_x-emissies afkomstig van industrie en huishoudens. Reductiestrategieën voor NO_x-emissies afkomstig van het verkeer komen in het thema 'Verontreiniging door fotochemische stoffen' aan bod.

Het beleid voor de landbouwsector komt zowel in dit thema als in het thema 'Vermesting' ter sprake. Hier worden de maatregelen vastgesteld die voorkomen in het

ammoniakreductieplan. Ammoniakbeperkende maatregelen hangen samen met maatregelen ter vermindering van de mestproblematiek.

Ook verstoring van de natuurlijke watercyclus kan de bodem zuurder maken. Een voorbeeld is de afname van kalkrijke kwel en/of oppervlaktewater. Deze aspecten worden behandeld in de thema's 'Verdroging' en 'Verlies aan biodiversiteit'.

De **verzurende depositie** heeft niet enkel invloed op ecosystemen (bv. door afsterven van bomen, verzuren van meren of aantasting van visbestanden), maar ook op materialen, monumenten en de economie. Verzuring verstoort de samenstelling van atmosfeer, oppervlaktewater en bodem.

4.2. Analyse

- Het SO₂-reductiebeleid gaat globaal gezien de goede richting uit. Enkel bij de gebouwenverwarming zet de dalende trend zich minder sterk voort dan verwacht. Voor ammoniak wordt ten opzichte van 1990 een theoretisch berekende daling van de emissies vastgesteld, maar de doelstelling blijft buiten bereik. Voor NO_x wijzen de cijfers duidelijk op een probleem. Zowel de globale emissies als die van verkeer en huishoudens zijn toegenomen in vergelijking met 1990. Alleen de emissies van de industrie dalen, maar ook deze blijven ver verwijderd van de verwachte reducties. Een positief element voor de emissies van het verkeer is dat hier ondanks de globale stijging toch een daling is waar te nemen sinds 1994.
- De uitstoot van SO₂ kan aanzienlijk verminderen door op minder vervuilende brandstoffen over te schakelen of nieuwe technologie toe te passen. Voor de reductie van NH₃ en NO_x bieden een brandstofswitch of technische maatregelen maar een beperkte oplossing. Daar de groei van de activiteiten zelf het grootste probleem vormt (toename verkeer, groei energieverbruik), lijkt het noodzakelijk maatregelen te nemen om die groei te keren.
- Verzuring is een grensoverschrijdend probleem waardoor het resultaat in Vlaanderen niet alleen afhankelijk is van reductie-inspanningen in Vlaanderen, maar ook van het reductiebeleid in de andere gewesten en de omliggende landen. Vandaar dat een verhoogde inbreng bij de totstandkoming van het internationale beleid een must is. Bijna 60% van de zuurdepositie is afkomstig van emissies uit het buitenland. Minder dan één derde van de Vlaamse SO₂- en NO_x-emissies zorgt voor verzuring in Vlaanderen; twee derde verdwijnt naar het buitenland. Momenteel gaat er meer uitstoot van Vlaanderen over de grens dan omgekeerd.

- Ammoniak zal in 2010 meer dan 70% van de verzurende deposities uitmaken. Die worden vooral lokaal afgezet. Het gebiedsgericht reductiebeleid kan daardoor in de toekomst een belangrijkere rol spelen.
- In uitvoering van het MINA-plan 2 werd door de administratie een ammoniakreductieplan opgesteld. Dit document, opgesteld binnen het beleidsdomein leefmilieu, bevat een strategie voor de reductie van ammoniakemissies. De strategie valt uiteen in vijf onderdelen: (1) emissiearme aanwending, (2) emissiearme stallen, (3) veevoeding, (4) mestverwerking en (5) gebiedsgericht beleid. Het plan vormt een basis voor het uitvoeren van maatregelen die in dit MINA-plan 3 worden aangekondigd.
- Aangezien lokale acties gericht op verkeer, industrie en huishoudens maar een beperkt effect op de lokale verzuringstoestand hebben (wel bijvoorbeeld op de luchtkwaliteit), voelen lokale overheden zich weinig gestimuleerd om maatregelen uit te werken. In het kader van de nieuwe Samenwerkingsovereenkomst (2002-2007) reserveert de overheid wel veel middelen voor de clusters 'Energie' en 'Mobiliteit', wat er onrechtstreeks toch toe aanzet om rond verzuring te werken.
- De geplande afbouw van het kernenergiepark kan leiden tot een verhoogd aandeel fossiele brandstoffen in de energievoorziening. Rationeel energiegebruik en het gebruik van alternatieve energiebronnen moeten hier een deel van de oplossing aanreiken.
- Vaak ontbreekt bij de beleidsvoorbereiding beleidsonderbouwende informatie en kennis, zoals over het reductiepotentieel en de kosten voor de verschillende doelgroepen, schade aan ecosystemen, materialen en monumenten, de gevoeligheid en de respons van ecosystemen op de verzurende depositie.

4.3. Doelstellingen

Langetermijndoelstelling

- * *De zuurdepositie tegen 2030 verminderen tot 1400 zeq/ha.jaar (73,7% minder in vergelijking met 1990)*

Bij deze depositie wordt voor de meeste bosecosystemen een duurzame toestand bereikt. Met een gebiedsgericht verscherpt reductiebeleid kan de zuurdepositie in verzuringsgevoelige gebieden, zoals heide op zandgronden en kalkarme vennen, nog worden teruggedrongen tot het niveau van de wetenschappelijk vooropgestelde kritische lasten (300 à 700 zuurequivalenten).

Plandoelstellingen en opvolging

Plandoelstelling (2010)	Indicator	Trend
De totale NO _x -emissie verminderen tot maximum 94 kton (er wordt gestreefd naar een verdere reductie tot 87,2 kton)	Emissie van NO _x	+/- De NO _x -emissies stegen van 1990 (203,6 kton) tot 1995 en kennen sindsdien een daling. De totale NO _x -emissies bedroegen in 2001 189,4 kton (of 4117 miljoen zeq).
De totale SO ₂ -emissie verminderen tot maximum 66,8 kton (er wordt gestreefd naar een verdere reductie tot 60 kton)	Emissie van SO ₂	++ De emissie van SO ₂ vertoonde het voorbije decennium een dalend verloop. Ten opzichte van 1990 (254,3 kton) is de emissie meer dan gehalveerd en bedroeg in 2001 nog 111,9 kton (of 3498 miljoen zeq).

Plandoelstelling (2010)	Indicator	Trend
De totale NH ₃ -emissie verminderen tot maximum 45 kton (er wordt gestreefd naar een verdere reductie tot 40,7 kton)	Emissie van NH ₃	<p>+</p> <p>De theoretisch berekende NH₃-emissie bedroeg in 1990 79,9 kton en bleef tussen 1991 en 1999 ongeveer constant. In 2000 lag ze een heel stuk lager dan in 1999 en in 2001 bedroeg de emissie nog 56,6 kton (of 3330 miljoen zeq).</p>

De bindende emissiedoelstellingen zijn afgeleid uit de EU-richtlijn Nationale Emissie-maxima (NEC-richtlijn) (zie kadertekst bij thema 'Verontreiniging door fotochemische stoffen'). De milieukwaliteitsdoelstelling zal worden bereikt indien de EU-lidstaten de overeengekomen NEC-emissieplafonds tegen 2010 realiseren.

De streefwaarden werden overgenomen uit het vorige MINA-plan. Deze streefwaarden zijn een belangrijke stap naar een verdere verbetering van de milieukwaliteit in Vlaanderen en een verhoogde bijdrage tot de bestrijding van de grensoverschrijdende luchtverontreiniging. Zij vormen het uitgangspunt voor de uitwerking van het beleid, mede in het kader van de herziening van de bindende emissiegrenswaarden in 2004 zoals voorzien in de NEC-richtlijn.

De maatregelen uit dit thema moeten ook toelaten om een goed onderbouwd Vlaams standpunt uit te werken in functie van deze evaluatie en herziening. Dit moet er toe leiden dat de toekomstige verplichtingen van België (en Vlaanderen) in overeenstemming zijn met deze van de ons omringende landen.

Bovenstaande doelstellingen hebben allen als basisjaar 2010, overeenkomstig de internationale verbintenissen. Zij zullen in 2010 leiden tot een berekende zuurdepositie van 2510 zeq/ha.jaar.

4.4. Maatregelen en instrumenten

Naast de uitvoering van ammoniakreductiemaatregelen

ligt de prioriteit bij de strategielijn voor de reductie van

industriële emissies. Inzake

beleidsonderbouwing gaat

verscherpte aandacht naar de

verdere ontwikkeling van het

depositiemeetnet verzuring

voor de droge depositie.

4.4.1. NH₃-emissie in de landbouwsector reduceren

Ammoniakreductiemaatregelen uitvoeren

Om de NH₃-reductiedoelstelling te realiseren worden reductieprogramma's opgenomen die ingrijpen op de opeenvolgende schakels van het agrarisch productiesysteem.

DEELTERREIN BEMESTINGSREGIME: Het Mestdecreet verplicht de toepassing van emissiearme mestaanwending. Tegelijkertijd worden de toegestane bemestingshoeveelheden gereduceerd om afwenteling van de nadelige effecten van stikstof naar andere milieucompartimenten tot een minimum te beperken.

De emissiearme aanwendingstechnieken die zijn opgenomen in het Mestdecreet zullen worden geëvalueerd.

DEELTERREIN HUISVESTINGSSYSTEMEN: Aangezien er in Vlaanderen vrijwel geen perspectiefvolle emissiearme huisvestingssystemen gebouwd zijn (met uitzondering van de legpluimveehouderij), is het ammoniakbeleid de volgende jaren gericht op de invoering van emissie-arme huisvestingssystemen bij nieuwbouw van stallen, zowel in de varkens- als in de pluimveesector. Een VLAREM-aanpassing in die zin werd principieel goedgekeurd. De toepassing van emissiearme huisvestingssystemen wordt inge-

voerd voor elke nieuw te bouwen stal, inclusief de bouw van nieuwe stallen ter vervanging van oude stallen op bestaande bedrijven. Voor bestaande stallen werd geen verplichting tot ombouw opgelegd. In het kader van de verlenging van de milieuvergunning kan dit wel opgelegd worden, indien daar plaatsgebonden redenen voor zijn. De toe te passen systemen zijn beschreven in een lijst van beste beschikbare reductietechnieken. Deze lijst werd opgesteld door een commissie van deskundigen die zowel de groenlabel-lijst van emissiearme stallen uit Nederland als de lijst van Europese best beschikbare technieken naar de Vlaamse situatie vertaald heeft. Hierbij werden, naast ammoniak, ook de aspecten geur, dierenwelzijn, veiligheid en energie in beschouwing genomen. Deze lijst zal vastgesteld worden bij ministerieel besluit en periodiek geëvalueerd en geactualiseerd worden.

In het kader van de aanpassing aan het Plattelandsontwikkelingsprogramma voor Vlaanderen wordt een investeringsprogramma voorzien voor ammoniakreducerende maatregelen bij nieuwbouw en verbouwing van stallen.

DEELTERREIN VEEVOEDING/MANAGEMENT: In de niet-grondgebonden veehouderij is een aanpak aan de bron de meest aangewezen manier om verliezen aan mineralen (en dus ook ammoniak) te beperken. Om de landbouwer inzicht te geven in de mogelijkheden om zijn mineralenverliezen op bedrijfsniveau te beperken worden mineralenbalansen als voorlichtingsmiddel voor de praktijk uitgewerkt. Uit de opvolging van veertig praktijkbedrijven (tot 2002) zal blijken of bijkomende acties nodig zijn.

Mestverwerking

Mestverwerking is voor de sector niet alleen belangrijk om het mestoverschot aan te pakken, het kan ook bijdragen tot de ammoniakreductie. Dit kan echter enkel wanneer de NH₃-emissie over het traject mestverwerking lager dan of gelijk is aan de emissie over het traject emissiearme aanwending. Over het gehele traject mag de geëmitteerde stikstof (N₂ uitgezonderd) nooit meer bedragen dan 15% van de hoeveelheid uitgescheiden stikstof, zoals bepaald in het Mestdecreet.

Om deze doelstelling te realiseren, is overleg met de administratie Land- en Tuinbouw noodzakelijk en afstemming met het lopende en geplande landbouwbeleid (zie deel 'Geïntegreerd overheidsbeleid', hoofdstuk 'Landbouw').

4.4.2. Industriële emissies reduceren

Het reductiebeleid rond verzurende emissies past in de globale aanpak van industriële luchtverontreiniging zoals beschreven in het thema 'Verontreiniging door fotochemische stoffen'. De belangrijkste pijlers vormen de sectorstudies en het doelgroepenoverleg. De beschrijving van deze pijlers is terug te vinden in het project 'Emissiereductiebeleid lucht'. Het uiteindelijke doel is in drie fasen tot een kostenefficiënte intersectorale verdeelsleutel van emissiereducties te komen voor de luchtverontreinigende pollutanten. Om tot goed gefundeerde emissiereductieprogramma's te komen, moet voor de verschillende industriële sectoren het reductiepotentieel in kaart worden gebracht. Aansluitend start beleidsvoorbereidend werk ter ontwikkeling van een nieuw economisch instrumentarium om verdere emissiereducties te kunnen afdwingen.

Emissiereducerende maatregelen invoeren voor verzurende emissies

Stookinstallaties zijn de grootste bronnen van verzurende emissies. Eén van de belangrijkste maatregelen is de invoering van de Europese richtlijn inzake Grote Stookinstallaties. Om de reductiedoelstellingen in Vlaanderen te bereiken, zullen we verder moeten gaan dan het Europese minimum van de richtlijn Grote Stookinstallaties. De plandoelstellingen zijn immers gebaseerd op de richtlijn Nationale Emissieplafonds. Naast lage NO_x-branders komen daarbij nageschakelde technieken aan bod. Voor de

kleine stookinstallaties en stationaire verbrandingsmotoren worden de VLAREM-emissiegrenswaarden strenger gemaakt op basis van een Vlaamse BBT-studie.

De vermindering van het zwavelgehalte in vloeibare brandstoffen is een belangrijke maatregel om de SO₂-emissies te doen dalen. Een Europese richtlijn legt dit trouwens op. De federale overheid heeft zich geëngageerd tot een verdere verlaging van de zwavelgehalten tot 0,6% voor zware stookolie en 0,05% voor huisbrandolie.

Via overleg met de elektriciteitssector wil de overheid een nieuwe beleidsovereenkomst afsluiten. Dit kan enkel indien de sector zich engageert tot ambitieuze reducties van SO₂, NO_x en fijn stof, met absolute emissieplafonds. Die plafonds moeten in overeenstemming zijn met de Kyoto-afspraken voor de CO₂-reducties. Omdat de liberalisering van de elektriciteitsmarkt zonder bijkomende maatregelen zou kunnen leiden tot een stijging van het verbruik, zal in voorkomend geval een systeem worden uitgewerkt waarbij ook in het geval van een sterk toenemende productiecapaciteit, de slaagkans voor de realisatie van de vooropgestelde absolute emissieplafonds groot is.

Voor de petroleumraffinerijen komt er een verdere systematische verlaging van de emissiegrenswaarden.

In de ferro- en non-ferrosector moeten procesgeïntegreerde ontzwaveling en/of 'end of the pipe'-technieken op de bestaande productie-eenheden voor emissiereducties zorgen. Nieuwe installaties mogen de milieudruk van deze sectoren in elk geval niet doen stijgen. De beste beschikbare technieken moeten worden toegepast.

De VLAREM-normen voor de keramische nijverheid werden recentelijk reeds aangepast.

De chemische sector zal worden behandeld in verschillende deelsectoren, waarbij zowel de stookinstallaties als de procesinstallaties strengere normen opgelegd krijgen.

Nieuw economisch instrumentarium ontwikkelen

Voor NO_x en mogelijk in de toekomst voor andere pollutanten heeft het gevoerde beleid onvoldoende resultaten opgeleverd om de doelstellingen te realiseren. Bovendien zal over enkele jaren een situatie ontstaan waarbij een deel van de bedrijven sterke reducties heeft bereikt terwijl die voor een ander deel omwille van de kosten niet redelijk zijn. Dit alles noodzaakt de overheid een nieuw economisch beleidsinstrumentarium (o.a. emissieheffingen, verhandelbare emissierechten) in overleg met de industrie te ontwikkelen, waarbij nu de nodige voorbereidingen worden getroffen.

In de vorige planperiode is een haalbaarheidsstudie voor de inzet van economische instrumenten in Vlaanderen opgestart. Het aandachtig opvolgen van het Nederlandse systeem van NO_x-emissiehandel zal eveneens deel uitmaken van het leerproces. Op basis van de resultaten van de haalbaarheidsstudie en de ervaring in Nederland zal in de planperiode gestart worden met de operationalisering van een eigen systeem.

Economische instrumenten kunnen dan ook in de loop van deze planperiode worden geïmplementeerd.

4.4.3. Huishoudelijke emissies reduceren

Vervanging van verwarmingsinstallaties (branders en ketels)

Het grootste potentieel zit in een verdere introductie van lage NO_x-branders. In de vorige planperiode is een studie uitgevoerd die de basisinformatie aanreikt voor het beleid. De belangrijkste maatregel is productnormering, maar dat is een bevoegdheid van het federale niveau. In het kader van de besluitvorming rond de internationale reductie-afspraken heeft de federale overheid zich geëngageerd om een productnormering voor lage NO_x-branders in te voeren. Het Vlaamse Gewest zal in dit proces een sturende rol spelen.

Verder ontwikkelt de Vlaamse overheid het stimuleringsbeleid voor de vervanging van oudere en minder efficiënte verwarmingsinstallaties, evenals nieuwe initiatieven voor de opleiding van installateurs. Dit impliceert sensibiliseringscampagnes voor de installateurs en de bevolking.

Ook de uitvoering van het CO₂-REG-beleid (zie thema 'Verandering van het klimaat door het broeikaseffect') zal bijdragen tot verdere reducties van verzurende emissies. Het gaat dan over de vervanging van oude huishoudelijke verwarmingsketels door hogerelementsketels, rationeel omspringen met energie en andere energiebesparende maatregelen (bv. isolatie).

Sensibiliseringsacties verzuringsproblematiek

De verzuringsproblematiek staat niet meer zo sterk in de belangstelling en is ook bij burgers meer in de vergeethoek geraakt. Om verzuring opnieuw in de kijker te plaatsen, moeten overheden concreter communiceren over de gevolgen ervan. Hierbij is het belangrijk het verschil te benadrukken tussen algemene en natuurgerichte milieukwaliteit.

Hierbij kan de overheid aansluiten op acties van het communicatiebeleid (zie deel 'Instrumenten', hoofdstuk 'Sociale instrumenten').

4.4.4. Gebiedsgerichte aanpak

Een gebiedsgerichte benadering van het globale reductiebeleid naar de meest zuurgevoelige natuurgebieden dringt zich op. Sommige natuurtypes kunnen namelijk alleen stand houden bij een (zeer) laag depositieniveau (bijvoorbeeld een nutriëntenarm ven). Een dergelijk laag depositieniveau bereiken voor heel Vlaanderen is niet mogelijk. Aangezien de effecten van een gebiedsgericht beleid pas op termijn zichtbaar zullen zijn, is het noodzakelijk nu al met de voorbereiding ervan te starten. Het behoud van biodiversiteit en de bepaling van de gewenste milieu- en natuurkwaliteit vormen de leidraad bij deze aanpak (zie ook thema 'Verlies aan biodiversiteit'). Afstemming met andere milieuproblemen die een gebiedsgerichte aanpak vereisen, is noodzakelijk (zie deel 'Gebiedsgericht beleid').

Een gebiedsgerichte aanpak volgt twee complementaire sporen: een gebiedsgericht verscherpt emissiereductiebeleid (bronmaatregelen) en effectgerichte maatregelen op het terrein.

Gebiedsgericht verscherpt emissiereductiebeleid opstarten

Aangezien NO_x- en SO₂-emissies over grote afstanden worden getransporteerd, zullen resultaten van extra reducties op specifieke locaties weinig zichtbaar zijn in Vlaanderen. Door het lokale effect van ammoniak biedt een lokaal ammoniakreductiebeleid daarentegen wel mogelijkheden.

Tijdens de vorige planperiode is gestart met het opstellen van signaalkaarten voor verzuring voor het VEN en de groengebieden. Deze kaarten moeten aangeven waar zich de meest kwetsbare en/of aangetaste ecosystemen bevinden. Door gebrek aan monitoringgegevens, kennis en tijd waren de kaarten bij afloop van het MINA-plan 2 niet beschikbaar. Het opmaken van de signaalkaarten moet dan ook worden verder gezet in deze planperiode. In eerste instantie zal men zich concentreren op grote entiteiten om later tot verfijningen over te gaan. De emissienormen in de nabijheid van verzuringsgevoelige gebieden moeten verstrengen en er moeten versneld ammoniakreducerende maatregelen komen. Hierbij wordt uiteraard rekening gehouden met de verzurende depositie uit andere bronnen.

Een mogelijkheid om een natuurgerichte milieukwaliteit in kwetsbare gebieden te bereiken is ruime bufferzones rond deze ecosystemen af te bakenen. Er starten in dit

verband enkele pilootprojecten in verzuringsgevoelige natuurgebieden. Het is belangrijk de resultaten hiervan te monitoren om te onderzoeken of een ruimere toepassing nuttig is.

Effectgerichte maatregelen nemen

Het tweede spoor bestaat erin via remediërende maatregelen het effect van de huidige verzurende impact te verlagen.

Er zijn maatregelen nodig, want de toestand van bepaalde ecosystemen is ernstig. Herstelmaatregelen zullen afgestemd worden op beheersvisies in die gebieden, die in het kader van het decreet op het Natuurbehoud en het Natuurlijk Milieu en het Bosdecreet worden uitgewerkt. Omvormen van naaldbos naar loofbos is een van de mogelijke maatregelen en betekent een vermindering van de captatie van pollutanten uit de lucht. In samenspraak met het bosbeleid kan de overheid bosomvorming aanmoedigen.

Ook de hydrologie kan verzuring beïnvloeden, bijvoorbeeld bij afname van mineraalrijke kwel (zie thema 'Verdroging'). Maatregelen als bekalking zijn meestal af te raden omdat ze een vermestend effect hebben. Toch kunnen ze in specifieke gevallen een oplossing vormen voor bepaalde kwetsbare systemen zoals infiltratiegebieden, vennen of natte heiden.

Aangezien uit veldervaringen blijkt dat niet alle maatregelen op het terrein het verwachte resultaat opleveren, zal worden onderzocht welke maatregelen werkzaam zijn voor de verschillende natuurtypen. Op basis van dat onderzoek komen er dan normen als richtlijn en evaluatiekader voor de acties.

4.4.5. Beleidsonderbouwing

Verzuring monitoren en abiotische grens- en streefwaarden vastleggen is belangrijk om het resultaat van beleidsmaatregelen te kunnen evalueren. Ondersteunend onderzoek naar de relaties tussen oorzaak en gevolg zal de juiste beleidsmaatregelen helpen nemen. De meeste van deze acties worden gecoördineerd vanuit het deel 'Instrumenten' en hebben betrekking op verschillende thema's, onder andere 'Verzuring', 'Vermesting' en 'Verdroging'.

Volgende acties zijn in het bijzonder belangrijk voor het thema 'Verzuring':

Verdere ontwikkeling van het depositiemeetnet verzuring voor de depositie van NH₃, SO₂ en NO_x

In 2001 werd het depositiemeetnet verzuring voor wat betreft natte depositie in gebruik genomen. Een eerste vergelijking tussen meetresultaten en modelberekeningen kan pas worden uitgevoerd met de meetgegevens van 2002. Deze meetgegevens zullen bovendien worden uitgehangen aan de meetlocaties, die gesitueerd zijn in natuurgebieden.

Metingen van de droge depositie zullen, zoals gepland, pas in de loop van 2003 opgestart worden.

Verfijning van het OPS-model met lokale bronnen en de invloed van ruwheden in het landschap

In realiteit is de zuurdepositie hoger dan uit de modellen blijkt. Het doel is de totale depositie te berekenen die zuurgevoelige ecosystemen te verwerken krijgen. Voor de verdere verfijning kan gewerkt worden in enkele pilootgebieden of meteen in het VEN en de natuurverwevingsgebieden.

Project 4 Emissiereductiebeleid lucht

Doel	Beschrijving
<p>Een gefundeerd en evenwichtig reductiebeleid voeren dat rekening houdt met het reductiepotentieel en de socio-economische effecten in de verschillende sectoren.</p>	<p>Het belangrijkste deel van het project is het emissiereductiebeleid. Er is gekozen voor een sectorale aanpak met emissiereductieprogramma's per industriële sector en per brontype van huishoudelijke emissies. Het bundelen van alle luchtverontreinigende polluenten per sector is een efficiënte werkwijze die ook de het overleg met de industriële sectoren vergemakkelijkt. De geïdentificeerde polluenten zijn SO₂, NO_x, NH₃, VOS. Andere specifieke stoffen zoals fijn stof, zware metalen, dioxines en PAK's komen in dit project niet aan bod, net zomin als de reductie van CO₂ en andere broeikasgassen.</p> <p>De uitwerking van emissiereductieprogramma's gebeurt in verschillende fasen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het sectorale reductiepotentieel wordt in kaart gebracht. Dit proces is al opgestart tijdens de vorige planperiode (Fase 1: eind 2000 - begin 2003). - Vervolgens zal een methodologie worden uitgewerkt om de haalbaarheid en kostenefficiëntie van de voorgestelde reductiemaatregelen tussen verschillende sectoren af te wegen. Diverse criteria worden hiervoor in rekening gebracht: technische, milieugerichte, sociaal-economische, juridische en organisatorische. Ook de resultaten van de studie naar de haalbaarheid van het inzetten van economische instrumenten zullen hierbij in rekening worden gebracht. Zo zullen de betrokkenen uiteindelijk een kostenefficiënte verdeelsleutel voor emissiereducties vastleggen over het geheel van de industriële sectoren (Fase 3: 2003 - 2004). Het resultaat is een globaal intersectoraal emissiereductieprogramma. - Op basis van de verschillende studieprojecten wordt een eerste set van evidente maatregelen genomen, zonder intersectorale afweging (Fase 2: 2000 - 2003). Het gaat hier om maatregelen met de laagste marginale kosten en de grootste technische haalbaarheid. In de meeste gevallen kunnen ze via VLAREM worden afdgewongen. Ze zullen zo snel mogelijk worden ingezet. - Om een ambitieus en tegelijk realistisch reductiebeleid te verzekeren, moeten de hierboven beschreven stappen met inbegrip van het kostenaspect periodiek herhaald worden. Dit maakt het mogelijk de technische en wetenschappelijke kennis bij te stellen en te vertalen in nieuwe beleidsacties (Fase 1, 2, 3 bis: 2005). Een <p>evaluatie van de bereikte resultaten, de knelpunten en een terugkoppeling tussen meetresultaten en vroegere prognoses zijn daarbij essentieel.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een intensief en doorgedreven overleg met de doelgroepen is noodzakelijk. Opbouw van capaciteit en kennis bij de overheid zijn eveneens cruciaal. Hiervoor is een permanente projectorganisatie nodig die contact houdt met de industriële sectoren. Overleg met de MiNa-Raad en SERV zal aangeven hoe ook andere groepen in de samenleving, zoals milieu- en vakbewegingen, hun inbreng kunnen hebben. - Het globale intersectorale emissiereductieprogramma zal gebruik maken van een zo ruim mogelijke instrumentenmix: <ul style="list-style-type: none"> - in een aantal gevallen kan een vrijwillige overeenkomst met een industriële sector het meest (kosten)effectieve instrument zijn. Deze piste is voor de overheid echter enkel zinvol als de betrokken sector zich tot voldoende ambitieuze reductiedoelstellingen engageert; - de VLAREM-reglementering wordt ingezet wanneer uniforme maatregelen op een homogene manier voor een ganse sector kunnen gelden, al of niet via overgangsmatregelen en/of -termijnen; - voor bedrijven waarvoor door hun specificiteit een individuele beoordeling noodzakelijk is, wordt de milieuvergunning als instrument gebruikt. Het opleggen van bijkomende voorwaarden waar nodig wordt gekoppeld aan de herziening van de vergunningen in het kader van de Europese IPPC-richtlijn. - Verplichtingen per bedrijf of per installatie laten niet noodzakelijk toe absolute emissieplafonds voor gans Vlaanderen te bereiken, zeker wanneer er nog nieuwe emittoren bijkomen. Om de milieugebruiksruimte in absolute termen te kunnen beheren en verdelen is de inzet van economische instrumenten de meest aangegeven piste. Op basis van de resultaten van de haalbaarheidsstudie zullen in de loop van de planperiode dan ook economische instrumenten als regulerende instrumenten voor het bereiken van de emissiereductiedoelstellingen worden ingezet. - Een transparante communicatie moet de inzet van elk van de instrumenten vergemakkelijken.